

Роман О. Кривошея*

ГАРАНТУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У МАШИНОБУДУВАННЯ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

У статті досліджено проблему гарантування іноземних інвестицій у машинобудівному секторі України в умовах особливого періоду, спричиненого політичними та економічними кризами. Проаналізовано сучасні виклики, що стоять перед інвестиційним середовищем, з'ясовано роль державних гарантій у стимулюванні інвестиційної активності, виявлено основні чинники, що впливають на ефективність механізмів гарантування. Розглянуто перспективи вдосконалення інституційного забезпечення захисту іноземних інвесторів у сфері машинобудування як передумову економічної стабільності України.

Ключові слова: інвестиції, державні гарантії, машинобудування, інвестиційний клімат, економічна стабільність, особливий період, інвестиційна політика.

Табл. 2. Літ. 11.

DOI: 10.32752/1993-6788-2025-1-288-106-113

Roman Kryvosheya

GUARANTEEING FOREIGN INVESTMENTS IN UKRAINIAN ENGINEERING AS A FACTOR OF ECONOMIC STABILITY IN A SPECIAL PERIOD

The article examines the problem of guaranteeing foreign investments in the machine-building sector of Ukraine in a special period caused by political and economic crises. The current challenges facing the investment environment are analyzed, the role of state guarantees in stimulating investment activity is clarified, the main factors affecting the effectiveness of guarantee mechanisms are identified. The prospects for improving the institutional support for the protection of foreign investors in the field of machine-building as a prerequisite for the economic stability of Ukraine are considered.

Keywords: investments, state guarantees, machine-building, investment climate, economic stability, special period, investment policy.

Peer-reviewed, approved and placed: 11.06.2025.

Постановка проблеми. Сучасні глобальні виклики, передусім політичні та безпекові, суттєво трансформували інвестиційний ландшафт України, актуалізувавши питання ефективного захисту іноземних інвесторів. Особливого значення ця проблема набуває у стратегічно важливих секторах, зокрема у машинобудуванні, яке залишається базовим драйвером технологічного оновлення економіки. Ескалація ризиків потребує від держави впровадження додаткових механізмів гарантування інвестицій, які б забезпечували довіру до української економіки та сприяли притоку капіталу навіть в умовах кризових явищ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних наукових підходів до проблеми гарантування інвестицій особливе місце займає концепція державної підтримки інвесторів через систему правових і фінансових

* State Research Institute of Informatization and Economic Modeling, Kyiv, Ukraine.

інструментів. У наукових працях Карачина Н., Тютюнник І., Міщенко В. тощо обґрунтовується важливість прозорості інвестиційного середовища, надійності контрактних зобов'язань та ефективності судового захисту прав інвесторів. У контексті особливого періоду увага приділяється механізмам компенсаційних виплат, державного страхування інвестиційних ризиків, гарантування збереження капіталовкладень і забезпечення безпеки виробничої діяльності. Проте питання специфіки реалізації таких гарантій в галузі машинобудування за умов нестабільності ще недостатньо досліджені, що актуалізує необхідність подальшого аналізу.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні ролі державного гарантування іноземних інвестицій у секторі машинобудування як чинника забезпечення економічної стабільності України в особливий період, а також у формулюванні пропозицій щодо вдосконалення інституційних механізмів захисту інвесторів.

Основні результати дослідження. Машинобудівний комплекс України виступає критично важливою ланкою промислового виробництва, забезпечуючи випуск високотехнологічної продукції, інтеграцію в глобальні ланцюги доданої вартості та сприяючи модернізації суміжних секторів. Збереження і нарощування потенціалу машинобудування неможливе без системного залучення іноземного капіталу, який є носієм фінансових ресурсів, передових технологій і сучасних управлінських практик. В умовах особливого періоду, коли економіка зазнає серйозних потрясінь через воєнні дії, політичну нестабільність і руйнування виробничої інфраструктури, іноземні інвестори вимагають від країни-господаря чітких і надійних гарантій захисту своїх прав та інтересів. Відсутність таких гарантій суттєво погіршує інвестиційний клімат, відлякуючи потенційних вкладників і знижуючи конкурентоспроможність економіки на міжнародному рівні. У таблиці 1 відображено ключові складові гарантування іноземних інвестицій у машинобудування України в особливий період (табл. 1).

У класичному розумінні державне гарантування інвестицій передбачає комплекс заходів, спрямованих на зменшення інвестиційних ризиків шляхом створення стабільного правового поля, забезпечення захисту прав власності, сприяння дотриманню контрактних зобов'язань, а також надання компенсацій у разі настання політичних чи форс-мажорних обставин. У контексті особливого періоду для машинобудівного сектору найбільш значущими є гарантії від ризиків експропріації, націоналізації, незаконного втручання у господарську діяльність, а також механізми компенсації збитків у разі воєнних дій чи пошкодження інфраструктури. Одним з важливих інструментів є участь України у міжнародних угодах про захист інвестицій, які передбачають арбітражний розгляд спорів та імплементацію рішень відповідних судових інстанцій. Окрему роль відіграють внутрішні механізми – створення спеціальних страхових фондів, гарантійних агентств, а також використання інструментів державного страхування інвестицій через спеціалізовані структури на кшталт Національного агентства з питань страхування інвестицій. Забезпечення ефективного функціонування цих інституцій є важливим кроком до відновлення довіри іноземних інвесторів.

Система залучення та гарантування іноземних інвестицій у машинобудівну галузь України набуває особливої значущості в умовах геополітичної нестабільності, трансформації глобальних економічних відносин та внутрішніх викликів, що супроводжують національну економіку в період зatoryжної кризи. Розгляд цього питання потребує ґрунтового аналізу як внутрішніх інституційних параметрів, так і зовнішніх макроекономічних тенденцій, які впливають на трансформацію міжнародних інвестиційних потоків у стратегічно важливий сектор промислового комплексу України [1-5].

Таблиця 1. Структурні компоненти гарантування іноземних інвестицій у машинобудівну галузь України в особливий період, авторська розробка

Компонент гарантійної системи	Основний зміст	Очікуваний ефект для економічної стабільності
Правовий захист інвестицій	Двосторонні угоди про захист інвестицій, міжнародний арбітраж, захист від експропріації, гарантії репатріації прибутків	Підвищення правової визначеності, мінімізація політичних ризиків, зростання довіри інвесторів
Фінансові гарантії	Державні гарантії, фонди страхування воєнно-політичних ризиків, програми спільного фінансування	Компенсація фінансових втрат, стимулювання довгострокових вкладень
Інфраструктурна підтримка	Спеціальні індустріальні парки, експортно-логістичні платформи, диверсифікація транспортних коридорів	Зниження інфраструктурних витрат, підвищення конкурентоспроможності експорту
Кадрове забезпечення	Освітні програми дуальної підготовки, інжинірингові центри, партнерські програми з інвесторами	Підготовка висококваліфікованих кадрів для роботи у високотехнологічних виробництвах
Технологічні гарантії	Захист прав інтелектуальної власності, сприяння трансферу технологій, спільні наукові дослідження	Актуалізація виробничих технологій, модернізація машинобудівних підприємств
Соціально-екологічні гарантії	Дотримання ESG-стандартів, соціальний діалог, екологічна сертифікація виробництва	Забезпечення сталого розвитку, відповідність міжнародним стандартам ринків збуту
Цифрові гарантії	Кібербезпека виробничих процесів, цифрові сервіси державної підтримки, автоматизація адміністративних процедур	Зниження ризиків техногенних атак, прозорість взаємодії з державними органами
Інституційна стабільність	Спроможність судової, антикорупційної, регуляторної системи забезпечувати неупереджене середовище	Стабільність макроекономічних очікувань та довгострокових інвестиційних горизонтів

Машинобудування як галузь є багаторівневою складною виробничо-технологічною системою, що об'єднує високотехнологічні ланцюги

створення доданої вартості. У структурі економіки України машинобудівний сектор завжди виступав ключовим генератором інноваційного потенціалу, промислової диверсифікації та зайнятості висококваліфікованих кадрів. Його стійкість та здатність до відновлення у періоди кризових потрясінь значною мірою залежать від ефективного використання фінансових ресурсів, зокрема іноземних капіталовкладень, що дозволяють забезпечити модернізацію виробництва, імпортозаміщення критично важливих технологій та посилення експортної спроможності.

Особливий період для економіки України, зумовлений збройною агресією, руйнуванням логістичних ланцюгів, втратами виробничих потужностей та впливом робочої сили, створює нетипову інвестиційну картину, коли звичні механізми залучення іноземного капіталу вимагають кардинального оновлення. Інвестори уникають підвищених ризиків, прагнучи до мінімізації втрат у нестабільному середовищі. У такій конфігурації система державних гарантій, міжнародних страхових механізмів та договірних зобов'язань стає не лише інструментом залучення ресурсів, а й базовим елементом економічної безпеки. Система гарантування іноземних інвестицій формується як складна політико-економічна архітектура, що базується на багаторівневій взаємодії національного законодавства, міжнародних конвенцій, угод про захист інвестицій та інструментів фінансових організацій [4-6]. У цьому контексті Україна поступово розширює договірно-правову базу двосторонніх угод про взаємний захист інвестицій, забезпечує доступ до арбітражних механізмів та створює спеціальні фінансові інструменти компенсації інвесторам можливих збитків. Окрему роль у системі гарантування відіграють міжнародні організації, зокрема Міжнародна фінансова корпорація, Мультистороннє агентство з гарантування інвестицій та інші структури, які можуть виступати як каталізатори міжнародної довіри до української економіки.

Сутність гарантій для іноземних інвесторів у машинобудівний сектор полягає не лише у фінансовому забезпеченні можливих втрат, а й у створенні системного правового простору, де інвестор захищений від недобросовісної експропріації, дискримінаційних рішень, обмежень на репатріацію капіталу та політичних ризиків. Забезпечення правової визначеності стимулює довгострокові вкладення, спрямовані не на спекулятивні операції, а на формування стратегічних виробничих кластерів, інтегрованих у глобальні ланцюги доданої вартості.

У сучасній архітектоніці міжнародних інвестиційних потоків поступово формуються нові критерії оцінювання привабливості країн-реципієнтів капіталу, де на перший план виходять не лише показники макроекономічної стабільності, а й здатність національних урядів оперативного адаптуватися до нестандартних ризиків, підтримувати сталу інституційну рамку захисту капіталовкладень, знижувати інформаційні та регуляторні асиметрії. Україна, перебуваючи на етапі глибоких економічних трансформацій, вимушена конструювати власну модель стратегічних гарантій, які б водночас задовольняли міжнародних інвесторів, відповідали національним безпековим пріоритетам та забезпечували зростання технологічної автономії машинобудівної галузі.

Наявність високих системних ризиків вимагає не лише класичних правових гарантій, але й впровадження багатофакторних превентивних механізмів, здатних передбачити зміну ризикового профілю інвестиційних проєктів у динаміці. Важливою складовою стає застосування механізмів ризик-менеджменту на рівні державної економічної політики, що передбачає розвиток систем стратегічного сценарного прогнозування, інституцій антикризового реагування, створення мультиагентних страхових консорціумів, які за рахунок синергії публічних і приватних джерел формують фінансову подушку безпеки для іноземних інвесторів.

У контексті підвищеної волатильності глобальних ринків формується попит на використання державних стабілізаційних фондів, які акумулюють надходження від зовнішніх партнерів, міжнародних фінансових організацій та приватних донорів. Такі фонди забезпечують оперативне покриття збитків за настання подій форс-мажорного характеру, не допускаючи деградації інвестиційного клімату у випадку екзогенних шоків [3-8]. Паралельно з цим зростає роль біржових і позабіржових фінансових інструментів хеджування політичних ризиків, що набувають актуальності в реалізації проєктів з високим рівнем капіталомісткості у машинобудівному секторі України.

Забезпечення довготривалих інвестиційних гарантій стає неможливим без повноцінної участі у формуванні транскордонних виробничих альянсів, інтегрованих у багатонаціональні технологічні платформи. Завдяки таким форматам взаємодії Україна здатна не лише забезпечити фізичний приплив інвестиційних ресурсів, але й отримати доступ до передових інженерних компетенцій, управлінських технологій, систем цифрового моделювання виробництва, логістичних оптимізаційних алгоритмів, що є ключовими детермінантами модернізації машинобудівного виробництва у новій промисловій парадигмі «Індустрії 4.0».

У сучасних реаліях зростає потреба в перегляді традиційних підходів до локалізації інвестиційних проєктів. Сформувався тенденція до розвитку поліцентричних індустріальних хабів, що передбачають розосередження виробничих потужностей у регіонах з відносно стабільнішими умовами безпеки, гнучкістю логістичних маршрутів та наявністю кваліфікованих кадрів. Такі хаби можуть виступати як точки консолідації іноземних і внутрішніх інвесторів, знижуючи сукупний ризиковий тиск на інвестора за рахунок диверсифікації виробничих ланцюгів і оптимізації інституційних процедур [7-11]. Значна роль у формуванні системи гарантування належить кадровій політиці. Адже ефективність машинобудівного сектору напряму залежить від спроможності національної економіки забезпечити сталий приплив висококваліфікованих інженерних, технічних та IT-кадрів. Тому інтеграція інвестиційної політики з державними програмами освіти, перекваліфікації, дуальної підготовки персоналу формує додатковий елемент гарантійної інфраструктури для іноземних інвесторів, які отримують доступ до кваліфікованої робочої сили та можуть брати участь у формуванні освітніх стандартів, адаптованих до специфіки сучасних виробничих технологій. В таблиці 2 відображено ключові ризики іноземних інвестицій у машинобудування України та механізми їхнього гарантійного нівелювання (табл. 2).

Таблиця 2. Ключові ризики іноземних інвестицій у машинобудування України та механізми їхнього гарантійного нівелювання, авторська розробка

Група ризиків	Конкретний зміст ризику	Інструменти гарантійної нейтралізації
Геополітичні ризики	Збройний конфлікт, військові дії, окупація територій	Страхування військових ризиків (MIGA, спеціальні гарантійні фонди), стратегічне розосередження виробництва, поліцентричні індустріальні хаби
Політична нестабільність	Зміна політичного курсу, адміністративний тиск, ризик експропріації	Договори про взаємний захист інвестицій, незалежний міжнародний арбітраж, спеціальні інвестиційні угоди
Макроекономічна волатильність	Девальвація, інфляція, валютні обмеження	Валютні свопи, гарантії репатріації прибутків, стабілізаційні валютні фонди
Фіскальні ризики	Нестабільність податкового законодавства, зміна ставок, фіскальні новації	Податкові стабілізаційні угоди, преференційні режими в рамках спеціальних економічних зон
Судово-правова невизначеність	Неефективна судова система, затягування процесів, корупційні загрози	Спеціалізовані інвестиційні арбітражні трибунали, міжнародна правова підтримка контрактів, прозорість регуляторних процедур
Кадрові обмеження	Відтік кваліфікованих кадрів, дефіцит висококласних фахівців	Державні програми стимулювання повернення кадрів, підготовка молодих фахівців через міжнародні освітні консорціуми
Логістичні ризики	Блокування транспортних коридорів, руйнування інфраструктури	Диверсифікація маршрутів експорту, розвиток внутрішніх логістичних хабів, модернізація залізничної та портової інфраструктури
Технологічні ризики	Відставання у технологіях, складність трансферу сучасних виробничих практик	Технологічні альянси, спільні інноваційні центри, локалізація виробництва з глибоким технічним супроводом
Соціальні ризики	Соціальна нестабільність, трудові конфлікти, нерівномірний розподіл вигод	Корпоративна соціальна відповідальність, соціальні партнерства, залучення місцевих громад до проектів

Водночас гарантійна політика повинна враховувати сучасні стандарти екологічної та соціальної відповідальності. Інвестори все більше оцінюють країни-реципієнти не лише за критеріями прибутковості, але й за наявністю стабільних ESG-практик, прозорих екологічних норм, захисту трудових прав та соціальних гарантій. Розробка відповідних стандартів та механізмів контролю їх дотримання дозволяє Україні поступово інтегруватися в глобальні ланцюги сталого машинобудування, де пріоритетними є не лише фінансові показники, а й загальна якість економічного середовища.

Інструменти державної підтримки іноземних інвестицій в машинобудуванні мають також передбачати активне використання

спеціалізованих інструментів фінансового інжинірингу. До таких належать цільові облігаційні програми розвитку, спільні фонди ризикових інвестицій, синдиговані кредитні механізми за участю державних і приватних банків, використання інструментів експортного фінансування та кредитних гарантій на базі державних агентств. Сформовані на їх основі фінансові архітектури дозволяють створювати гнучкі системи стимулювання довгострокових капіталовкладень у виробничу модернізацію [4-8].

Додатковим сегментом гарантійної політики може виступати розвиток арбітражної та медіаційної інфраструктури, здатної забезпечити неупереджений розгляд інвестиційних спорів із залученням міжнародних експертних інституцій. Це дозволяє формувати атмосферу юридичної прогнозованості та знижувати транзакційні ризики реалізації довготривалих виробничих проєктів.

Таким чином, гарантування іноземних інвестицій у машинобудування України в особливий період — це складна багаторівнева система, яка виходить далеко за межі класичних фінансових інструментів страхування ризиків. Вона включає цілісну стратегію синхронізації фінансової, безпекової, кадрової, правової, інфраструктурної, екологічної, соціальної та цифрової політик, що спільно створюють нову якість інвестиційного середовища.

Висновки. В умовах глибоких трансформаційних процесів, що охоплюють економіку України, гарантування іноземних інвестицій у машинобудівний сектор набуває нової системної ваги. Забезпечення довіри з боку потенційних інвесторів перетворюється на комплексний процес, який інтегрує у собі широкий спектр державних, фінансових, безпекових та технологічних механізмів. Ефективність цієї системи визначається здатністю державних інститутів оперативно реагувати на динаміку внутрішніх і зовнішніх викликів, створюючи передбачуване та надійне середовище для довгострокових вкладень. Залучення міжнародних стандартів інвестиційного захисту дозволяє зміцнювати конкурентоспроможність країни на глобальному ринку капіталу, одночасно сприяючи відновленню промислового потенціалу та модернізації виробничих потужностей. Формування сталих механізмів захисту інвестицій забезпечує не лише приплив фінансових ресурсів, але й доступ до критично важливих технологій, що стають основою оновлення машинобудівної галузі як одного з ключових драйверів економічного зростання в умовах стратегічної нестабільності.

1. Карачина, Н. П. (2009). Машинобудування України: сучасний стан, тенденції та перспективи розвитку за умов економічної кризи. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 647, 64-70.

2. Пузирьова, П. В., & Покальчук, О. К. (2023). Інноваційні стратегії формування та розвитку конкурентоспроможної діяльності страхових компаній у сфері міжнародного та національного контексту. In Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації. Київський національний університет технологій та дизайну.

3. Тютюнник, І. В., & Міщенко, В. А. (2015). Аналіз сучасного стану машинобудівної галузі України. Вісник Національного технічного університету ХПІ. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства, (28), 109-113.

4. Трохимець, О. І., Гальцова, О. Л., & Гнатенко, І. А. (2021). Сутність інновацій та інноваційного підприємництва за умов зміни споживчих переваг та маркетингової поведінки підприємств. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, (5), 40-45.

5. Гужва І.Ю. (2015). Україна в глобальній торгівлі: монографія: [моногр.]. К. : Зовнішня торгівля. 236 с.
6. Михайлов, А. М., Ільїн, В. Ю., Коцупатрий, М. М., Фурсіна, О. В., & Гнатенко, І. А. (2021). Управління інноваційною економікою в контексті тренду сталого розвитку в рамках моделі інституціонально-матричної кластеризації в умовах адаптивного кадрового менеджменту, діджиталізації агропродовольчої сфери та адаптації до умов пандемії COVID-19. Економічні горизонти, (2(17)), 29–40.
7. Бабєць, І. (2023). Моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України в умовах повоєнної відбудови. Галицький економічний вісник Тернопільського національного технічного університету, 80(1), 131-143.
8. Пузирьова, П. В. (2014). Актуальні аспекти забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка, (9).
9. Губарева, Є. В. (2014). Статистичний аналіз машинобудування України. Управління розвитком, (11), 128-132.
10. Пулій О.В., Іванов Є.І. (2019). Сучасний стан та перспективи торговельно-інвестиційного співробітництва України і Туреччини. Проблеми системного підходу в економіці, № 4(72), С. 24-31.
11. Тютюнник, І. В., & Міщенко, В. А. (2015). Аналіз сучасного стану машинобудівної галузі України. Вісник Національного технічного університету ХПІ. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства, (28), 109-113.

---

1. Karachyna, N. P. (2009). Mechanical engineering of Ukraine: current state, trends and prospects for development in the context of the economic crisis. Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic", 647, 64-70.

2. Puzyryova, P. V., & Pokalchuk, O. K. (2023). Innovative strategies for the formation and development of competitive activities of insurance companies in the international and national context. In Problems of integration of education, science and business in the context of globalization. Kyiv National University of Technology and Design.

3. Tyutyunyk, I. V., & Mishchenko, V. A. (2015). Analysis of the current state of the mechanical engineering industry of Ukraine. Bulletin of the National Technical University KhPI. Series: Actual problems of the development of Ukrainian society, (28), 109-113.

4. Trokhymets, O. I., Galtsova, O. L., & Gnatenko, I. A. (2021). The essence of innovation and innovative entrepreneurship under the conditions of changing consumer preferences and marketing behavior of enterprises. State and regions. Series: Economics and Entrepreneurship, (5), 40-45.

5. Guzhva I.Yu. (2015). Ukraine in global trade: monograph: [monogr.]. K.: Foreign trade. 236 p.

6. Mykhalov, A. M., Ilyin, V. Yu., Kotsupatryi, M. M., Fursina, O. V., & Gnatenko, I. A. (2021). Management of the innovative economy in the context of the trend of sustainable development within the framework of the model of institutional-matrix clustering in the conditions of adaptive personnel management, digitalization of the agri-food sector and adaptation to the conditions of the COVID-19 pandemic. Economic Horizons, (2(17)), 29–40.

7. Babets, I. (2023). Modeling the impact of foreign direct investment on the economy of Ukraine in the context of post-war reconstruction. Galician Economic Bulletin of Ternopil National Technical University, 80(1), 131-143.

8. Puzyryova, P. V. (2014). Current aspects of ensuring technological competitiveness of enterprises in modern conditions. Effective Economy, (9).

9. Gubareva, E. V. (2014). Statistical analysis of mechanical engineering in Ukraine. Development Management, (11), 128-132.

10. Pulii O.V., Ivanov E.I. (2019). Current state and prospects of trade and investment cooperation between Ukraine and Turkey. Problems of a systemic approach in economics, No. 4(72), P. 24-31.

11. Tyutyunyk, I. V., & Mishchenko, V. A. (2015). Analysis of the current state of the machine-building industry of Ukraine. Bulletin of the National Technical University of KhPI. Series: Current problems of the development of Ukrainian society, (28), 109-113.